

Občanské sdružení Rozum a Cit

Zpravodaj

zima 2007

Občanské sdružení Rozum a Cit

Motto: „Nasloucháme s citem, pomáháme s rozumem.“

Občanské sdružení Rozum a Cit bylo založeno v roce 2000 jako organizace s celostátní působností, jejíž činnost plynule navazuje na projekty Nadačního fondu Rozum a Cit. Patronkou Rozumu a Citu je paní Naďa Konvalinková.

Posláním Občanského sdružení Rozum a Cit je všestranná podpora dětí vyrůstajících v náhradní rodinné péči prostřednictvím podpůrných a vzdělávacích služeb náhradní rodině.

poradenství

podpora

vzdělávání

setkávání

osvěta

doprovázení

Vážení rodiče, milí kolegové,

v posledních letech se rozrostla nabídka služeb Občanského sdružení Rozum a Cit tak, že prostor pro informace ve společném materiálu s Nadačním fondem Rozum a Cit již nepostačuje našim (a věříme, že ani Vaším) potřebám. Rádi bychom Vám přinášeli více než přehled naší činnosti a nabídku jednotlivých aktivit. Také bychom rádi alespoň částečně uspokojili Vaši poptávku po odborných příspěvcích a příkladech dobré praxe, informacích o legislativních změnách a dění v oblasti NRP. A tak se k Vám dostává náš první zpravodaj.

Přeji Vám zajímavé a přínosné čtení.

S pozdravem

Jaroslava Máliková

Rádi bychom Vám zpřehlednili nabídku našich služeb a představili jednotlivé pracovníky, na které se můžete s důvěrou obracet.

Poradenské centrum

Poskytujeme:

- informace o náhradní rodinné péči a související problematice
- individuální podporu na kontaktní lince
- informace o dostupné nabídce služeb pro rodinu
- pomoc při řešení konkrétní situace rodiny
- doporučení či zprostředkování dalšího specializovaného poradenství

Tel.: 323 605 782, poradna@rozumacit.cz

Koordinátorka: Andrea Hrdinová
Pracovníci poradenského centra: Marie Řezníková
Lucie Sochůrková
Petra Štětková

Vzdělávací a terapeutické služby

Pořádáme:

- odborné semináře
- víkendové tvůrčí a terapeutické dílny
- arteterapeutické letní pobyty
- setkávání pěstounských rodin

Tel.: 323 605 782, sluzby@rozumacit.cz

Koordinátorka: Petra Štětková
Odborné asistentky: Lenka Hryzová
Kateřina Szakálová

Doprovázení náhradních rodin

Nabízíme:

- dlouhodobou podporu na základě individuálních potřeb rodiny
- individuální práci s rodinou v domácím prostředí
- péči doprovázejícího sociálního pracovníka
- návazný systém odborné péče

Tel.: 323 605 782, poradna@rozumacit.cz

Koordinátorka: Barbora Holá
Terénní sociální pracovníci - průvodci: Petra Boháčová
Alice Kunešová
Natálie Jeníčková

Osvěta a propagace náhradní rodinné péče

- administrace webových stránek www.pestounskapecce.cz
- odborné publikace v oblasti NRP
- spolupráce s organizacemi a institucemi v oblasti NRP
- konference, diskuze, veletrhy, mediální výstupy

Ředitelka: Jaroslava Málíková
Finanční ředitelka: Lucie Wolfová
Fundraising: Michaela Sedláčková
Public relations: Antónia Pagáčová

Cílové skupiny našich služeb:

- děti v náhradních rodinách
- mladiství v náhradních rodinách
- náhradní rodiče
- odborná i laická veřejnost

Dlouhodobou snahou organizace je rozvíjet systém služeb pro náhradní rodiny v celé ČR.

Poradenské centrum

Občanské sdružení Rozum a Cít poskytuje poradenství již od počátku své činnosti. Od letošního roku poradenství registrujeme jako sociální službu dle zákona o sociálních službách a snažíme se tak rozsah poradenství rozvíjet a rozšířit i o další oblasti. Naším cílem je sledovat novinky a legislativní změny v oblasti NRP, nabídku služeb pro rodiny a nadále prohlubovat spolupráci s dalšími odborníky a organizacemi. Usilujeme o to, být i nadále náhradním rodinám nablízku a být připraveni hledat možná řešení pro jejich konkrétní situace.

Jako součást našeho poradenského centra jsou spravovány také nové webové stránky www.pestounskapece.cz, kde je možné získat informace z oblasti náhradní rodinné péče. Prostřednictvím diskusního fóra se můžete podělit o své zkušenosti z náhradního rodičovství. Je zde také možné nalézt aktuality a pozvánky na zajímavé akce. Na stránkách rovněž naleznete adresář poskytovaných služeb pro pěstounské rodiny a v neposlední řadě kontakt na poradnu a také odpovědi na vaše nejčastější dotazy.

Z vašich zajímavých dotazů:

Má pěstoun, který pobírá odměnu ve zvláštních případech*) nárok na výplatu odměny pěstouna i v době dlouhodobé nemoci?

Odměna pěstouna ve zvláštních případech náleží i po dobu dočasné pracovní neschopnosti pěstouna, nejdéle však po dobu jednoho měsíce jejího trvání. Pokud pracovní neschopnost pěstouna trvá déle než 1 měsíc a pěstoun není schopen pečovat o svěřené děti, odměna pěstouna mu pak nenáleží. Pokud jsou však děti svěřeny do společné péče obou manželů a druhý z manželů není po celý kalendářní měsíc výdělečně činný a převezme péči o děti, je možné odměnu pěstouna převést na druhého z manželů. Je však nutné ještě připomenout, že odměna ve zvláštních případech se pro účely zvláštních právních předpisů posuzuje jako plat. To znamená, že je z odměny odváděno pojistné na sociální pojištění, z něhož má pěstoun nárok na nemocenské dávky. Pokud tedy pracovní neschopnost trvá déle než 1 měsíc, je pěstounovi vyplácena nemocenská dávka.

*)Pěstoun, který pečuje alespoň o tři svěřené děti nebo alespoň o jedno dítě svěřené mu do pěstounské péče, které je osobou závislou na pomoci jiné

fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost).

Má dítě svěřené do pěstounské péče nárok na příspěvek na úhradu potřeb dítěte i po dosažení zletilosti?

Nárok na tento příspěvek trvá i po dosažení zletilosti dítěte nejdéle však do 26. roku, a to tehdy, jedná-li se o nezaopatřené dítě, které trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která byla do dosažení zletilosti jeho pěstounem. Příspěvek se však již nevyplácí pěstounovi ale přímo dítěti.

Jak se vypočítává odměna pěstouna ve zvláštních případech

V našem poradenském centru se shromažďují dotazy týkající se výše odměny pěstouna ve zvláštních případech. Způsob výpočtu této dávky (upravené v zákoně č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře) se od 1. ledna 2007 změnil a výklad právní úpravy týkající se této dávky nebývá v praxi vždy jednotný, proto bychom rádi podrobněji popsali výpočet této dávky a vnesli tak více světla do této problematiky.

Kdo má na odměnu pěstouna ve zvláštních případech nárok?

V zákoně o státní sociální podpoře se uvádí, že na odměnu pěstouna ve zvláštních případech má nárok pěstoun, který pečuje alespoň o tři svěřené děti nebo alespoň o jedno dítě svěřené mu do pěstounské péče, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost).

Jaký je způsob výpočtu této dávky v nové úpravě?

Od 1. ledna 2007 činí odměna pěstouna ve zvláštních případech za kalendářní měsíc součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 5,50 při péči o 3 děti nebo o jedno dítě, které je dlouhodobě těžce zdravotně postižené. Za každé další dítě v pěstounské péči se odměna pěstouna zvyšuje o 0,50 životního minima jednotlivce* a nebo o 0,75 životního minima jednotlivce*, jde-li o další dlouhodobě těžce postižené dítě.

Pozn.: Dítětem dlouhodobě těžce zdravotně postiženým je dle zákona dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost), ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost).

Jaké jsou nejasnosti ve výkladu této právní úpravy?

Nejasnosti ve výkladu vznikají zejména v případech, kdy rodina má svěřeny do péče 3 děti a zároveň některé ze svěřených dětí je dlouhodobě těžce zdravotně postižené. V těchto případech pak nejčastěji dochází k nejasnostem, zda se při výpočtu zohledňuje pouze skutečnost, že rodina pečuje o 3 děti, bez ohledu na to, jestli některé z dětí je dlouhodobě těžce zdravotně postižené či nikoliv a má tedy nárok pouze na 5,50násobek životního minima. Nebo zda se naopak zohledňuje skutečnost, že rodina pečuje o zdravotně postižené dítě a má tedy nárok na 5,50násobek životního minima za toto dítě a zároveň má ale také nárok na další navýšení dávky o 0,50 (nebo 0,75) životního minima jednotlivce* za každé další dítě, o které pečuje kromě tohoto jednoho zdravotně postiženého.

Pro lepší přehlednost a názornost uvádíme několik příkladů a způsob výpočtu této dávky v níže uvedené tabulce.

Počet dětí

v péstounské péči	Popis výpočtu	Výpočet	Celková výše odměny
3 děti	součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 5,50	$3 \times 126 \times 5,50 = 17\,193$	17 193 Kč
1 dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě	součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 5,50	$1 \times 126 \times 5,50 = 17\,193$	17 193 Kč
2 děti, z nichž jedno z dětí je dlouhodobě těžce zdravotně postižené	součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 5,50 (za 1 dlouhodobě těžce zdravotně postižené dítě) + součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 0,50 za další svěřené dítě	$2 \times 126 \times 5,50 = 17\,193$ $1 \times 126 \times 0,50 = 1\,563$	18 756 Kč
2 dlouhodobě těžce zdravotně postižené děti	součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 5,50 + součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 0,75 za další	$2 \times 126 \times 5,50 = 17\,193$ $1 \times 126 \times 0,75 = 2\,345$	19 538 Kč

svěřené dítě, které je také osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby

$$3 \times 126 \times 5,50 = 17\,193$$
$$1 \times 126 \times 0,75 = 2\,345$$

19 538 Kč

3 děti, z nichž jedno z dětí je dlouhodobě těžce zdravotně postižené

součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 5,50 + součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 0,50 za každé další svěřené dítě

$$3 \times 126 \times 5,50 = 17\,193$$
$$1 \times 126 \times 0,50 = 1\,563$$

20 319 Kč

3 děti, z nichž dvě z dětí jsou dlouhodobě těžce zdravotně postižené

součin částky životního minima jednotlivce a koeficientu 5,50 + součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 0,75 za další svěřené dítě, které je také dlouhodobě těžce zdravotně postižené + součin částky životního minima jednotlivce* a koeficientu 0,50 za další svěřené dítě

$$2 \times 126 \times 5,50 = 17\,193$$
$$1 \times 126 \times 0,75 = 2\,345$$
$$1 \times 126 \times 0,50 = 1\,563$$

21 101 Kč

*Částka životního minima ke dni 25. 10. 2007 činí 3 126 Kč. Tato částka bývá pravidelně valorizována, proto uvedené výpočty a výsledné částky jsou platné pouze pro období platnosti stanovené výše této částky.

Je nutné také připomenout, že odměna ve zvláštních případech je pro účely zdravotního pojištění, pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti posuzována jako plat, proto je z takto vypočtené částky ještě odváděno pojistné.

Novinky v oblasti náhradní rodinné péče:

Nová forma pěstounské péče – Pěstounská péče na přechodnou dobu

Rádi bychom Vás podrobněji seznámili s novou formou pěstounské péče, tzv. pěstounskou péčí na přechodnou dobu, která byla zavedena od 1. 1. 2007 v souvislosti s novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí. Jedná se o krátkodobý pobyt dítěte v pěstounské rodině v případech, kdy rodiče z vážných důvodů nemohou po určitou dobu zajistit dítěti řádnou péči. Takovým důvodem může být například dlouhodobá hospitalizace rodičů v nemocnici. Po pominutí těchto důvodů pak děti odcházejí zpět do biologické rodiny a nebo pokud překážky dlouhodobě přetrvávají, přechází do jiné formy náhradní péče. O děti v přechodné pěstounské péči se starají pečlivě vybraní a speciálně vyškolení pěstouni. Vzhledem k tomu, že se jedná o krátkodobou péči, která směřuje k co nejrychlejšímu návratu dítěte do jeho vlastní biologické rodiny, hraje zde podstatnou roli intenzivní spolupráce s biologickou rodinou. Zvláštní evidenci osob vhodných k výkonu tohoto typu pěstounské péče vedou krajské úřady. Žádost o zařazení do této evidence se podává u obecního úřadu obce s rozšířenou působností. Vhodnost žadatelů je odborně posuzována obdobně jako u žadatelů o pěstounskou péči. S ohledem na zvýšenou náročnost péče o děti v přechodné pěstounské péči absolvují pěstouni přípravu na přijetí dítěte ve větším rozsahu (70 hodin). Podle zákona se pěstounem na přechodnou dobu může stát i pěstoun, který již pečuje o jiné děti v individuální pěstounské péči a také pěstoun vykonávající pěstounskou péči v zařízení pro výkon pěstounské péče. Avšak vzhledem k ochraně zájmů dítěte jsou pro tuto formu náhradní výchovy optimální rodiny méně početné s možností individuálního přístupu k jednotlivým dětem. Pěstounům i dětem v pěstounské péči na přechodnou dobu náleží dávky pěstounské péče ve stejném rozsahu jako v ostatních případech svěřením dítěte do pěstounské péče. Oblast financování této formy péče o děti má ale ještě svá úskalí a jejich vyřešení se může stát dočasnou brzdou rozvoje této metody. Důvodem zřízení pěstounské péče na přechodnou dobu je předpoklad, že dojde ke snížení počtu dětí v ústavních zařízeních, proto věříme, že se najde dostatek vhodných pěstounů pro výkon této péče.

Doporučujeme:

I nadále nabízíme knihu MUDr. Dagmar Zezulové „Domov je místo, odkud tě nevyhodí“. „Máme volné místo u stolu!“. Tak autorka knihy odpovídá zvědavým tazatelům na otázku, proč se její rodina rozhodla poskytnout domov dalším dětem. Své zkušenosti pak shrnula v této knize, kde poutavě a zároveň realisticky „pootvírá dveře“ do života jedné pěstounské rodiny. Tuto zajímavou publikaci, na jejímž vydání se podílelo i Občanské sdružení Rozum a Cit, si lze objednat na telefonním čísle: 323 605 782 nebo e-mailové adrese: poradna@rozumacit.cz za cenu 120 Kč + poštovné.

Projekt „Pěstouni mají právo na služby“

„Někdy mají náhradní rodiče v řešení problémů s přijatými dětmi pocit, že jako pěstouni selhávají, když nezabírají jejich osvědčené metody, které používali např. při výchově vlastních dětí. Když budou pěstouni vědět, že se mají o koho opřít při řešení těchto problémů, potom budou mít větší odvahu takové dítě přijmout. Já bych si spolupráci s takovou pěstounskou rodinou ze strany pracovníků v NRP představovala takto: My víme, že péče o toto dítě bude náročná. Pokud do tohoto půjdete, s naší pomocí můžete počítat.

Většinu problémů se pěstouni snaží řešit v rámci rodiny nebo za pomoci dalších přátel z řad pěstounů. Proto vznikl projekt „Pěstouni mají právo na služby“ Občanského sdružení Rozum a Cít.“

Míla Striová, pěstounka

V červenci 2007 jsme úspěšně dokončili projekt „Pěstouni mají právo na služby“. Jeho hlavním praktickým přínosem je stejnojmenná publikace, kterou jsme s vydatnou pomocí dalších organizací a krajských úřadů rozeslali asi 1 700 pěstounským rodinám a všem úřadům a organizacím, které se náhradní rodinné péči (NRP) věnují. Začátkem roku bylo uspořádáno pět seminářů v různých regionech České republiky, kterých se zúčastnilo celkem 107 pěstounů, 36 organizací a 24 zástupců státní správy. Byly zde prezentovány výsledky dotazníkového šetření a představily se organizace z daného regionu zabývající se problematikou NRP. Kromě toho byla velká část seminářů věnována diskuzi o zkušenostech a potřebách samotných pěstounů, které jsou rovněž

součástí publikace. Během projektu byla zřízena také telefonní kontaktní linka a vznikly nové internetové stránky www.pestounskapece.cz.

V červnu proběhla na závěr projektu tisková konference, při které jsme se v Divadle Minor sešli se zástupci médií, a rovněž setkání u kulatého stolu, při kterém se v zajímavé diskuzi nad aktuálními otázkami z oblasti pěstounské péče sešlo široké spektrum účastníků. Byli zde zástupci z MPSV, krajských úřadů a organizací, další odborníci a několik pěstounů. Podrobnější informace a názory z diskuse si můžete přečíst na internetových stránkách.

Publikace „Pěstouni mají právo na služby“

„Děkuji Vám za zaslání knihy „Pěstouni mají právo na služby“. Dá se říci, že jsem ji přečetla jedním dechem. Je to moc dobrá kniha a také se tam člověk dozví o pěstounské péči více, než mu kdy kdo řekne. Také se dozví, na co ve skutečnosti má nárok. Je to poučná kniha a měla by se dostat do ruky všem budoucím i stávajícím pěstounům.“

Publikace „Pěstouni mají právo na služby“ vznikla v rámci stejnojmenného projektu. Jsou zde shrnuty základní informace týkající se náhradní rodinné péče (NRP) a také informace o službách pro pěstounské rodiny. Publikace by měla sloužit především pěstounům k lepší a snadnější orientaci v jejich právech, ale i široké odborné a laické veřejnosti.

Obsahem publikace je databáze organizací zabývajících se problematikou NRP rozdělených dle regionů, aktuální legislativní situace týkající se NRP u nás, zpráva z dotazníkového šetření v náhradních rodinách, shrnutí otázek a podnětů týkajících se NRP, které vznikly během seminářů v regionech, a také srovnávací studie týkající se aktuální situace v oblasti NRP u nás a na Slovensku. Věříme, že publikace bude užitečným rádcem a informačním zdrojem pro všechny zájemce.

Publikaci je možné si objednat na telefonním čísle 323 605 782 nebo elektronicky na adrese: poradna@rozumacit.cz.

Je třeba říci, že kromě toho, že máme radost ze všech zmíněných výstupů projektu a věříme, že přispějí zejména k podpoře náhradních rodičů, nás velice potěšila vzájemná spolupráce všech zainteresovaných subjektů. Musíme velice poděkovat našim partnerům – Středisku náhradní rodinné péče a Nadácii Rozum a Cit, bez kterých by nebylo možné projekt realizovat a kteří k němu značnou měrou přispěli. Náš dík patří samotným pěstounům, kteří nám ochotně pomáhali. Za spolupráci také děkujeme zástupcům veřejné správy – především Ministerstvu práce a sociálních věcí – a organizacím, které nám pomohly při realizaci jednotlivých aktivit projektu. Poděkování patří v neposlední řadě rovněž našim dárcům.

Jak být soucitným a trpělivým rodičem

1. Děti zneužívané, zanedbávané, děti se zkušenostmi s domácím násilím nebo děti odebrané rodičům, ty všechny zažily ve svém životě obrovskou bolest a strach. Proto potřebují podporu, ujišťování a pocit, že je okolí přijímá mezi sebe.
2. Děti potřebují, abychom jim pomáhali pochopit a vyjádřit jejich pocity adekvátně; tak, aby o nich mohly hovořit, nikoli je přenášet na ostatní.
3. Děti potřebují pomoc při stanovování hranic, pravidel a mezí.
4. Dítě potřebuje především povzbuzení. Hovořte o jeho silných stránkách více než o jeho problémech. Využijte každé možné příležitosti k jejich zdůrazňování.
5. Dejte dětem možnost řídit věci, o kterých mohou samy rozhodovat.
6. Zvyšujte sebevědomí dětí všemi možnými způsoby, protože pozitivní motivace je většinou klíčovým prvkem v nabývání sebedůvěry, zvláště přichází-li od toho, kdo se o dítě stará.

Z materiálů OS Rozum a Cit, autor: Julie Farnam, LCSW
Julie Farnam, LCSW - odbornice na problematiku týraných a sexuálně zneužívaných dětí,
externí lektorka OS Rozum a Cit

Rozum a Cit v regionech aneb tvůrčí dílny trochu jinak...

Protože prostory občanského sdružení Vhled v Praze pomalu přestávají stačit naší kapacitě, uskutečnilo v roce 2007 občanské sdružení také několik regionálních akcí.

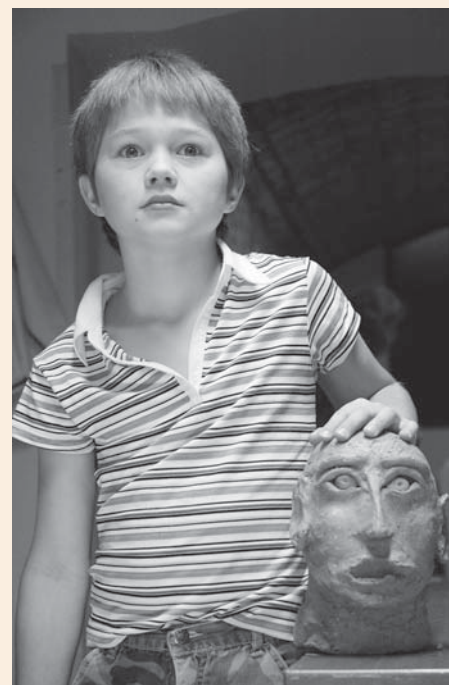
V březnu proběhla **arteterapeutická dílna v Drahotěšicích u Hluboké nad Vltavou**. Zázemí pro naši práci jsme našli v dřevěnici Společnosti Otevřená rodina u fotografa a pěstouna pana Jana Voběrka. Rodiny z jižních Čech, které se této sešlosti zúčastnily, prožily den plný malování, práce s keramikou a čas zbyl samozřejmě i na zajímavou přednášku Mgr. Pavla Kopty.

Pro další tvůrčí dílnu jsme našli zázemí v krásném prostředí Neratova v Orlických horách. Unikátní kostel, který dominuje celému Neratovu, držel stráž nad další skupinou pěstounských rodin. Tematické zaměření dílny souviselo s rodinnou terapií a programu se ujala terapeutka Lída Hanušová. Milého přijetí se nám dostalo také v chráněné dílně v Bartošovicích, kde probíhala část odborného programu. Aprílové počasí k nám bylo vlídné a tak došlo i na hry v přírodě, táborák a opékání vuřtů.

Speciální seminář spojený s dílnou pro děti proběhl koncem dubna

v Olivově léčebně v Říčanech. Americká lektorka Julia Farnam, která je specializovanou sociální pracovnící, připravila pro rodiče zajímavý workshop na téma traumatizované a zneužívané děti. Přednáška probíhala v anglickém jazyce, ale byl zajištěn simultánní překlad. Pro děti byl připraven program a krásný park obklopující Olivovu léčebnu také poskytl prostor pro dobré sportovní využití.

V červnu jsme naše tvůrčí dílny přestěhovali do Nové Cerekve. Přijali jsme pozvání Pěstounských rodin kraje Vysočina a společně s nimi jsme si užili oslav dne dětí. Pod taktovkou naší výtvarnice Happy – Vladky Šťastné si děti mohly vyrobit

dřevěné ozdoby. Virtuální cestování si děti mohly prožít při malování velikánské zeměkoule. Rodiče mohli získat informace o další pomoci pěstounským rodinám v připraveném infostánku.

Krásné setkání s pěstounskými rodinami z regionu Plzeňsko proběhlo také v září na akci Dožínky na zámku Rochlov. Tato hezká akce symbolicky oslavující sklizeň „úrody“ poskytla zázemí pro výstavu fotografií „Cesty srdce“, ale i pro realizaci tvůrčí dílny s výtvarnicí Happy - Vladkou Šťastnou.

Letní pobyty na Bumbálce v Krkonoších

Na oba pětidenní turnusy arteterapeutických pobytů pro pěstounské rodiny „dohlížel“ v letošním roce samotný vládce hor Krakonoš. Pro naše tvoření jsme letos našli zázemí v útulné roubené chaloupce Bumbálka v samotném srdci těchto hor. Pod vedením Mgr. Pavla Kopty a jeho ženy Nadi si mohli účastníci pobytu vyzkoušet řadu zajímavých výtvarných technik. Kromě některých tradičních aktivit (práce s keramickou hlínou apod.) byly zařazeny nově zajímavé rodinné koláže a nebo práce s uhlím. Program pro rodiče – pěstouny byl také doplněn tematickými přednáškami. I přes rozmary počasí si děti oba pobyty zpestřily jízdou na koních, spouštěly se po lanové dráze či absolvovaly praktické školení první pomoci. Okolí Bumbálky také přímo vyzývalo k vycházkám do přírody a výletům. Novinkou letošních pobytů bylo aktivnější zapojení rodičů do výtvarné tvorby a možnost individuálních konzultací s arteterapeutem. Povídání o radostech i starostech vznikajících při výchově dětí se u plápolajícího krbu často přetáhlo hluboko přes půlnoc. A jak hodnotí program letního pobytu samotní účastníci? *„Arteterapie nás fascinuje, připadá nám to jako úžasné kouzlení. Některé závěry nás alarmují k zamyšlení o příčinách problémů a k hledání jejich řešení. Tato technika nám pomáhá našim dětem více porozumět.“*

Pobytů se účastnilo: 47 klientů

Co je to arteterapie?

Arteterapie je mezioborová disciplína, která spojuje výtvarné umění, psychologii, psychoterapii, speciální pedagogiku a řadu dalších oborů. Základním východiskem je provázanost vývoje výtvarného projevu s fázemi kognitivního vývoje člověka. Arteterapie vychází z předpokladu, že prostřednictvím výtvarné tvorby je možné symbolicky vyjadřovat vnitřní procesy každého člověka, a dává tak možnost s nimi pracovat. (Pro práci s dětmi prostřednictvím arteterapie je doporučen minimální věk 7 let – mladší děti si mohou samozřejmě také malovat, ale s jejich pracemi není možné dále terapeuticky pracovat.) Arteterapie tedy pomáhá pochopit souvislosti mezi výtvarnou symbolikou a traumatickými momenty či problémovými stránkami osobnosti člověka. Náhradní rodičům pak arteterapie může přinést netradiční pohled na řešení individuálních problémů jejich dětí.

Víkend pro mladistvé v Praze

Tradicí se stal také víkendový pobyt s arteterapií pro mladistvé z pěstounských rodin v Praze. Účastníci tohoto letního setkání měli kromě obdivování hlavního města České republiky také možnost nahlédnout do svého nitra. Citlivý přístup lektorů a jejich umění naslouchat pomáhalo odkrývat trápení těch, kteří jsou připraveni vykročit na samostatnou cestu životem. Kromě malování, tvoření a povídání zbyl čas i na návštěvu muzea a obdivování říše zvířat při prohlídce noční ZOO.

Atmosféra pražského pobytu byla úžasná. A jak hodnotí jedna z účastnic sondu do vlastní duše?: „Rozbor byl určitě super. Našla jsem, v čem by mohl být problém.“
Pobytu se účastnilo: 14 mladistvých klientů

Setkávání pěstounských rodin

Mezi nejúspěšnější akce patří setkávání pěstounských rodin v Praze a v Moravském krasu, které již tradičně připravujeme ve spolupráci s Nadačním fondem Rozum a Cit. I v roce 2007 proběhlo již několik setkání, kterých se zúčastnilo téměř 200 dětí a rodičů. V rámci pražského setkání rodiny navštívily Petřínskou rozhlednu, Pražský hrad a Muzeum hraček. Po náročné, ale zajímavé procházce Prahou se opět všichni nechali unášet proudem řeky Vltavy na palubě parníku Orca, kde bylo pro účastníky setkání připraveno bohaté občerstvení. Na děti a rodiče zde již čekala naše patronka, paní Naďa Konvalinková, která poděkovala pěstounům za jejich krásnou a smysluplnou práci a rozdala dětem dárky. Jako tečka za letošními prázdninami proběhlo koncem srpna opět tradiční setkání rodin také v Moravském krasu. Po prohlídce jeskyní spojené s plavbou lodičkami účastníky čekal dobrý oběd. Při odpolední procházce Moravským krasem pěstouni využili možnosti vzájemně si vyměnit zkušenosti s výchovou přijatých dětí. Každý rok se také účastníme setkání rodin, která organizují krajské úřady v některém z regionů České republiky. Letos v září Rozum a Cit přijal pozvání na setkání rodin organizované Středočeským krajem a toto setkání obohatil ukázkou arteterapeutických technik. Poslední setkání v tomto roce plánujeme opět v Praze, v čase předvánočním.

Připravujeme pro vás na první pololetí roku 2008

Odborné semináře pro náhradní rodiče:

16. – 17. únor – Sourozenecké vazby uvnitř rodiny – Peadr. Michael Chytrý (Praha, OS Vhled)

19. – 20. duben – Využití arteterapie při práci s dětmi – Mgr. Pavel Kopta (Praha, OS Vhled)

17. květen – Identita dětí v NRP – PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš, Ph.D. (Hodonínsko)

20. červen – Nepřechy a pasti dnešní doby aneb jak zmírnit jejich rizika pro děti vyrůstající v NRP – Peadr. Michael Chytrý (České Budějovice)

Víkendové terapeutické dílny pro náhradní rodiny:

26. – 27. leden – Hyperaktivní dítě v NRP – PhDr. et PhDr. Radek Ptáček, Mgr. Terezie Pemová) – (Říčany, Olivova dětská léčebna)

23. – 24. únor – Využití arteterapie při práci s dětmi - Mgr. Pavel Kopta (Říčany, Olivova dětská léčebna)

15. – 16. březen – Sourozenecké konstelace – PhDr. Miloslav Kotek (Víska u Letovic)

26. – 27. duben – Dramatoterapie – Ing. Jan Bartošek (Říčany, Olivova dětská léčebna)

31. 5. – 1. června – Spolupráce náhradní rodiny s biologickou rodinou dítěte – Mgr. Kateřina Malinová, Chris Gardiner (Praha, OS Vhled)

14. – 15. červen – Identita dětí v NRP – PhDr. Mgr. Jeroným Klimeš (Říčany, Olivova dětská léčebna)

Setkání pěstounských rodin v Praze

12. prosinec 2007, červen 2008, srpen 2008

Rezervace termínů a bližší informace v kanceláři OS na tel. čísle: 323 605 782 nebo sluzby@rozumacit.cz.

Zájemci o čtyřdenní letní pobyty s arteterapeutickým programem se mohou informovat o aktuálních termínech v průběhu měsíce ledna v kanceláři OS.

Dokonalá rodina

Na pěstounskou rodinu jsou kladeny mnohé nároky. Řeší spoustu obtížných situací s dětmi, které mají za sebou složitou minulost. Rodiče sami sobě nasadí laťku nesmírně vysoko – chtějí být ve všem dokonalí. Ostatně tuto dokonalost od nich očekává nejen okolí, ale i profesionálové: učitelé, lékaři, sociální pracovníci a všichni další, včetně těch, kteří chtějí rodině pomáhat.

Ale jak se pozná dokonalá rodina? Je to ta, co splňuje nároky všech lidí okolo? Nebo je to spíš ta, ve které se dobře žije všem jejím členům? Kde je dobře nejen dětem, ale kde se ani mamka nepohybuje na hranici zhroucení?

Ve fungující rodině rozumí rodiče svým dětem velmi dobře. A podle toho se k nim chovají. (Navzdory mnohým dobrým radám z okolí.) Některé situace vypadají až absurdně. *Náhodný pozorovatel viděl toto: Dvanáctiletá romská slečna vzala velký klacek a chystala se z ničeho nic bušit do okolostojících děvčat. Její pěstounská sestra ji objala a říkala jí: „Máme tě rádi. Jsi šikovná holka.“ Trvalo chvíli, než klacek skončil na zemi. A pozadí této situace? Dlouhou dobu odmítané, posmívané a zneužívané dítě reagovalo vždycky agresivitou na každou situaci, kde prožívalo odmítnutí. Stačil úšklebek, jedovaté slovo... Po příchodu do rodiny ubližovala všem a pořád. Po dalších třech letech už jen málokdy. Láska, přijetí a pochopení změnilo její život. Ale víte, že kdyby klackem ohrožoval děvčata někdo jiný, dostal by na zadek? Rodiče znají potřeby i možnosti svých dětí nejlépe. Vědí, kdy je čas obejmout a kdy je čas pevně nastavit hranice. Milují i vychovávají. Tak jak to nejlépe dovedou.*

Jana Frantičková, sociální asistentka Střediska náhradní rodinné péče a pěstounka

Jak píše Jana Frantíková ve svém příspěvku, musejí pěstounští rodiče často řešit obtížné situace s dětmi, které vychovávají a které mají za sebou mnohdy složitou minulost. Zároveň jsou těmi, kdo je dětem v každodenním životě nejbližší a kdo zná nejlépe jejich potřeby a možnosti. Právě s respektem k těmto skutečnostem bychom rádi spolupracovali s pěstounskými rodinami v rámci nové služby zaměřené na jejich průběžnou podporu:

Program doprovázení pěstounských rodin – zavádění nového typu služby pro náhradní rodinnou péči

Občanské sdružení nabízí služby a podpůrné aktivity pro pěstounské rodiny již několik let. Vzhledem ke zkušenostem z takového setkávání a vzhledem k potřebám samotných pěstounů jsme se rozhodli vyzkoušet podporu rodin zaměřenou dlouhodoběji. Tak vznikl projekt nazvaný „**Program doprovázení pěstounských rodin – zavádění nového typu služby pro náhradní rodinnou péči**“, který běží od června letošního roku. V této chvíli zahajujeme pilotní projekt průběžné podpory v 9 pěstounských rodinách, které se s námi rozhodly spolupracovat. Každá z nich bude po celou dobu v kontaktu s průvodcem, který společně s ní vypracuje individuální plán tak, aby způsob doprovázení odpovídal jejím potřebám. Větší prostor v rámci vzájemné spolupráce bude věnován setkáním s arteterapeutem. Kromě toho budou mít rodiny možnost spolupracovat s dalšími odborníky v různých oblastech dle individuální potřeby. Jedná se například o témata jako budování identity dítěte, děti romského etnika, adolescenti nebo děti s poruchami v oblasti sexuálního chování – vše s ohledem na specifika náhradní rodinné péče. Na základě získaných zkušeností bude také v těchto oblastech zpracována metodika práce s náhradní rodinou formou průběžné podpory a vzdělávací publikace pro náhradní rodiče. Už se moc na výsledky i celý průběh této společné práce těšíme!

Otevřené oči...

Před téměř třemi lety začal boj o záchranu dvou malých chlapců – Honzíka a Vítka. Oba chlapci vyrůstali u rodičů, kteří se o ně nedokázali postarat, a tato skutečnost zůstala okolí bohužel poměrně dlouhý čas utajena. Starší z chlapců Honzík již od malička „utíkal“ k babičce, ale ani ta nějaký čas netušila, v jakých podmínkách její vnoučata vyrůstají. To, že otec dětí se stal závislým na alkoholu a matka není schopna se o děti starat, si babička uvědomila až postupem času a rozhodla se této bolestné realitě postavit. Po dlouhých soudních prodlevách se potvrdilo, že oba chlapci byli svými rodiči hrubě zanedbáváni a jediný, kdo je schopen se o ně postarat, je právě babička. U mladšího chlapce Vítka byl prokázán syndrom CAN – syndrom týraného dítěte.

Dnes jsou chlapci v péči své babičky již několik let, a na to, čím vším si prošli, se dá říci, že dobře prospívají a mají své zájmy. Vítek v současné době navštěvuje speciální školu nedaleko svého bydliště a za jeho největší úspěch babička považuje to, že se dokáže už i bezprostředně zasmát. Rád také kreslí a poslouchá hudbu. Honzík je upovídaný a spontánní chlapec, spíše technicky a sportovně založený. Má rád počítače, tělocvik a ježdění na kole. Babička má sama zdravotní problémy, ale přes všechny peripetie je pozitivně naladěná a připravená klukům vynahradit nelehký start do života. I ve svém věku se rozhodla udělat si řidičský průkaz, aby mohla své kluky vozit do školy, na kroužky a na výlety.

Přáním babičky chlapců je předat poselství ostatním: „**mějte „otevřené oči“**, protože k zanedbávání či ubližování může někdy docházet i za dveřmi vašich nejbližších“.

Syndrom CAN

„Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN) je definován jako poškození tělesného, duševního i společenského stavu a vývoje dítěte, které vznikne v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby, jež je v dané společnosti hodnoceno jako nepřijatelné. Jde o soubor negativních důsledků špatného zacházení s dítětem. Tyto příznaky mohou vzniknout následkem aktivního ubližování nebo nedostatečné péče, kdy dítě trpí zanedbáváním jeho důležitých životních potřeb. Jak je zřejmé z názvu, jde o poškození vzniklé týráním, zneužíváním či zanedbáváním dítěte. Různé způsoby ubližování mohou vést k rozdílným důsledkům, a proto odlišujeme problémy vzniklé deprivací (tj. nedostatečným uspokojováním různých potřeb), týráním a zneužíváním. Dítě nejčastěji poškozují jeho rodiče, event. další členové rodiny, pokud jsou k němu necitliví a bezohlední, pokud je podřizují nebo využívají k uspokojení vlastních potřeb. Toto chování lze chápat jako zneužití fyzické síly či psychické nadřazenosti a moci dospělého nad podřízeným a závislým dítětem. Předpokládá se, že syndromem CAN trpí v současné době přibližně 1–2 % dětí. Přesnější určení jejich počtu není možné, protože celá řada případů není zachycena. Zdroj: www.dobromysl.cz, Syndrom CAN, Marie Vágnerová – Psychopatologie pro pomáhající profese (Portál, 2004)

Mezi klienty občanského sdružení patří i rodiny, kdy se pěstouny stávají vlastní příbuzní, nejčastěji prarodiče dětí. Postavení těchto pěstounů je velmi specifické a většinou na své náhradní rodičovství nebývají připraveni. I těmto rodinám nabízí Rozum a Cit svou podporu a pomoc. Uvítali jsme, že i na celostátním semináři „Aktuální otázky náhradní rodinné péče“ v Brně se na toto téma hovořilo.

Současné trendy v náhradní rodinné péči

Krátké shrnutí témat z celostátního semináře „Aktuální otázky NRP“ v Brně (10. – 11. října 2007)

Práce s biologickou rodinou

Předpoklad: Pro každé dítě je nejlepším prostředím vlastní fungující rodina. Důležitým tématem v oblasti sociálně-právní ochrany dětí je práce s biologickou rodinou, která je u nás zatím nedostatečně rozvinutá, i když některé organizace už s ní mají dobré a bohaté zkušenosti a snaží se tuto oblast ve spolupráci s veřejnou správou rozvíjet. Jedním z důvodů velkého počtu dětí v ústavních zařízeních v České republice je totiž právě nedostatečná prevence a podpora těchto rodin při řešení problematických životních situací.

Jejich rozvoj by pomohl omezit odebrání dětí z rodin ze sociálních důvodů, které jsou stále ještě důvodem nařízení ústavní výchovy u řady dětí. V tomto ohledu se jeví jako podstatná především spolupráce orgánů sociálně právní ochrany a dalších odborných pracovišť a zapojení celého spektra odborníků do práce s rodinou. Kromě toho je třeba pracovat s biologickou rodinou i po nařízení ústavní výchovy a snažit se o vyřešení situace tak, aby se dítě mohlo vrátit zpět do rodiny. Je ovšem pravda, že v některých případech návrat dítěte do původní rodiny není možný – potom je třeba zvažovat další možnosti a způsoby péče o dítě. Ani v tomto případě by ale biologická rodina neměla – pokud je to možné – ze života dítěte zcela vymizet.

Současný stav pěstounské péče a vize do budoucnosti

Současná podoba pěstounské péče se vyznačuje některými nedostatky – důsledkem je například nedostatek pěstounů nebo stále častější předčasné ukončování pěstounské péče – a je třeba ji nadále rozvíjet. Na semináři byla nabídnuta vize, ke které bychom mohli v této oblasti směřovat. Jednak byla zdůrazněna prevence umístění dítěte mimo rodinu a nutnost práce s rodinou během pobytu dítěte v ústavním zařízení, jak jsme již zmínili výše. Dále se jako podstatný jeví moment zařazení dítěte do evidence náhradní rodinné péče, které by mělo podléhat rozhodnutí týmu složeného z celého spektra kompetentních odborníků. Důležité je také odborné posouzení pěstounů, které by se mělo mimo jiné zaměřit na práci s rodiči na zmapování podmínek pro přijetí dítěte. Tyto podmínky by neměly být formulovány jako požadavky rodičů na dítě, ale měly by směřovat k nalezení a vytvoření nejvhodnějšího zázemí pro dítě do rodiny svěřené. Vstoupením v platnost novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí se začala zkvalitňovat a rozvíjet také odborná příprava náhradních rodičů. Řada příspěvků na konferenci se tomuto tématu věnovala - některé inovativní prvky uvádíme níže.

Práce MPSV

Ministerstvo práce a sociálních věcí vypracovalo koncepci v oblasti NRP, která se snaží reagovat na situace z praxe. Tuto koncepci ovšem nelze nijak vymáhat. Je třeba ji šířit a uvádět do praxe pomocí diskuze a zpětné vazby. Přičemž důležitým předpokladem pro její úspěšné zavedení do praxe je také přijetí moderního současného pojmání NRP jednotlivými subjekty pracujícími v této oblasti. Ministerstvo vypracovává standardy NRP a metodiky v této oblasti – zcela zatím chybí metodika na přípravu dětí na NRP a na doprovázení náhradních rodin. Zvláště se chce zaměřit na podporu biologické rodiny, přípravu dětí na NRP a jejich doprovázení a na podporu dětí se specifickými problémy.

Kromě této koncepční a metodické práce ministerstvo reaguje na veškeré podněty a snaží se přitom o otevřenost a individuální a partnerský přístup. Na ministerstvu funguje také poradní sbor složený z celého spektra odborníků, z nichž mnozí jsou externisté.

Odborná příprava na přijetí dítěte do pěstounské péče

Na semináři byla představena koncepce přípravy na přijetí dítěte do NRP, která vychází ze zkušeností Triady o. s. v Brně a Stropu o. s. ve Zlíně. Přípravy v jejich pojetí se významným způsobem posunuly od zprostředkování praktických informací k práci se zážitkovými a podnětovými situacemi, které mají budoucím pěstounům pomoci nahlédnout odlišnost náhradního rodičovství a přijmout je jako něco pozitivního. Příprava se snaží vést budoucí náhradní rodiče k tomu, aby definovali, co mohou svěřenému dítěti nabídnout, a snaží se do přemýšlení o nové situaci zahrnout také děti, které už v rodině vyrůstají.

Hostitelská péče

Hostitelská péče sice není definována a vymezena v zákoně, ale běžně je v praxi realizována. Jedna ze skupin účastníků semináře se proto zamýšlela nad stávajícími zkušenostmi a potřebami z této oblasti. Ministerstvo práce

a sociálních věcí vypracovává v této oblasti metodiku, která by měla vycházet právě ze současných zkušeností a potřeb. V plánu je také vyzkoušení této metodiky v pilotním projektu v Jihomoravském kraji ve spolupráci s Trialogem – Brněnským institutem občanské společnosti.

Mezinárodní adopce

Mezinárodní adopci u nás zprostředkovává Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně. Řídí se Úmluvou o ochraně dětí a mezinárodní spolupráci, ke které Česká republika přistoupila v roce 2000. Vzhledem k některým negativním zkušenostem z této oblasti u nás byla přijata opatření nad rámec úmluvy a spolupracujeme jen se zeměmi, které se seznámily s podmínkami našeho úřadu a dodržují je. Od roku 2006 byly nalezeny rodiny v zahraničí asi pro 260 dětí – jednalo se o země jako Německo, Dánsko, Rakousko, Švédsko, Švýcarsko, aj. Adopce dětí z ciziny je prozatím výjimečná.

Evropská úmluva o osvojení dětí

Od roku 2003 stanovilo Parlamentní shromáždění Rady Evropy komisi, která pracuje na revizi Evropské úmluvy o osvojení dětí platné od roku 1968. Nová úmluva by měla především odstranit rozdíly mezi dětmi narozenými v manželství a mimo ně a zakotvit nutnost souhlasu otce dítěte. Snaží se reagovat na nové přístupy v oblasti sociálně právní ochrany dětí – zdůrazňuje nejlepší zájem dítěte; je stanovena doba šesti týdnů, po které není možné dát souhlas k adopci; je stanovena nutnost souhlasu dítěte staršího 13 let; umožňuje osvojení jen heterosexuálním pářím, ale dává možnost jednotlivým státům rozšířit tuto skupinu na další osoby; rozšiřuje minimální věkovou hranici pro možnost adoptovat dítě na 18 let a zdůrazňuje důležitost vzdělání osob, které se podílejí na zprostředkování a rozhodnutí o osvojení (např. vzdělání soudců). Závěrečný text byl schválen v roce 2007 a k podpisu bude otevřen v roce 2008 nejpozději v roce 2009. Záleží na České republice, zda k němu přistoupí nebo zda si ponechá stávající úpravu.

Program celostátního semináře najdete na internetových stránkách www.triada-centrum.cz, kde by se měl do Vánoc také objevit sborník s podrobnými informacemi k jednotlivým tématům.

Děkujeme všem náhradním rodinám za aktivní zájem o vzdělávání a služby podporující děti vyrůstající v jejich rodinách.

Rádi bychom poděkovali za podporu a spolupráci zejména PhDr. Věduně Bubleové, Mgr. Pavlu Koptovi, RNDr. Míle Striové, PhDr. Miloslavu Kotkovi, PhDr. Jeronýmovi Klimešovi, PaedDr. Michaelu Chytrému a dalším spolupracovníkům.

Moc si vážíme práce řady spolupracujících neziskových organizací.

Děkujeme za možnost realizace našich aktivit v OS Vhled Praha a v Olivově nadaci Říčany.

Za opakovanou finanční podporu našich projektů děkujeme MPSV, HMP, NROS, Nadačnímu fondu J&T a NTM.

Projekt „Pěstouni mají právo na služby“ byl spolufinancován z programu Transition Facility Evropské unie, Nadací Terezy Maxové a Nadačním fondem J&T.

Program doprovázení pěstounských rodin – zavedení nového typu služby pro náhradní rodinnou péči je financován grantem z Islandu, Lichtenštejnska a Norska v rámci Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu prostřednictvím Nadace rozvoje občanské společnosti a Nadačním fondem J&T.

Všechna loga jsou v dobré grafické kvalitě ke stažení na: <http://www.nros.cz/programy-nros/blokovy-grant/ke-stazeni-v-odkazech>: „podklady pro publicitu“ a „loga EEA grants“.

Děkujeme za podporu projektů: Poradenské centrum a Vzdělávací a terapeutické služby pro náhradní rodiny.

Loga: MPSV, HMP, J&T, NTM, Pomozte dětem, ČEZ, Naše dítě

Občanské sdružení Rozum a Cit

Trvalé sídlo: Jablonského 639/4, Praha 7, 170 00

Korespondenční adresa: Komenského nám. 1867, Říčany, 251 01

www.rozumacit.cz

ČÚ: 268043028/2400

IČO: 70828181

LOGA

Foto Jan Voběrek